

POSTANOWIENIE

Dnia 12 lipca 2019 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Małgorzata Manowska (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Jacek Grela

SSN Kamil Zaradkiewicz

w sprawie z powództwa E. P.

przeciwko Skarbowi Państwa - Sądowi Okręgowemu w G.,

I. P. i J. Z.

o zapłatę,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej

w dniu 12 lipca 2019 r.,

zażalenia powoda

na postanowienie Sądu Apelacyjnego w (...)

z dnia 8 stycznia 2019 r., sygn. akt I ACa (...),

**uchyla zaskarżone postanowienie i sprawę przekazuje Sądowi
Apelacyjnemu w (...) do ponownego rozpoznania i
rozstrzygnięcia o kosztach postępowania zażaleniowego.**

UZASADNIENIE

Postanowieniem z dnia 8 stycznia 2019 r. Sąd Apelacyjny w (...) odrzucił skargę kasacyjną powoda E. P., od wyroku tego Sądu z dnia 21 listopada 2017 r., z uwagi na jej nieopłacenie w terminie.

W zażaleniu na to postanowienie E. P. zarzucił naruszenie art. 102 ust. 1 ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz.U. nr 167, poz. 1398 ze zm., dalej jako u.k.s.c.) poprzez odmowę zwolnienia powoda

od kosztów sądowych, w sytuacji, kiedy nie posiada on środków na ich uiszczenie bez uszczerbku dla własnego utrzymania oraz błąd w ustaleniach faktycznych, a ponadto błędną ocenę zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego, polegająca na przyjęciu, iż nie wchodzi w rachubę przesłanki uzasadniające zwolnienie od kosztów sądowych, w sytuacji kiedy z oświadczenia majątkowego powoda wprost wynika, iż nie dysponuje on dochodami umożliwiającymi poniesienie tych kosztów, w zakresie opłaty sądowej od skargi kasacyjnej.

Nadto, w zażaleniu na powyższe postanowienie powód wniósł na podstawie art. 380 w zw. z art. 398²¹ k.p.c. o objęcie kontrolą również postanowienia Sądu Apelacyjnego w (...) z dnia 11 października 2018 r. oddalającego jego wniosek o zwolnienie go od opłaty sądowej od skargi kasacyjnej.

W konsekwencji żalący domagał się uchylecia zaskarżonego postanowienia w całości i przekazania sprawy Sądowi Apelacyjnemu w (...) do ponownego rozpoznania.

W odpowiedzi na zażalenie pozwany Skarb Państwa wniósł o jego oddalenie w całości oraz o oddalenie wniosku powoda o kontrolę postanowienia Sądu Apelacyjnego w (...) z dnia 11 października 2018 r.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zażalenie podlega uwzględnieniu.

Powód wniósł zażalenie na postanowienie Sądu Apelacyjnego w (...) z dnia 8 stycznia 2019 r., odrzucające jego skargę kasacyjną od wyroku tego Sądu z dnia 21 listopada 2017 r. na podstawie art. 398⁶ § 2 k.p.c., jako nieopłaconą. W uzasadnieniu wskazał, że Sąd Apelacyjny w (...) dopuścił się naruszenia art. 102 ust. 1 ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz.U. nr 167, poz. 1398 ze zm., dalej jako u.k.s.c.), poprzez odmowę zwolnienia powoda od kosztów sądowych w sytuacji, gdy nie posiada on środków na ich uiszczenie bez uszczerbku dla własnego utrzymania i rodziny. Sformułował też zarzut błędów w ustaleniach faktycznych poczynionych przez ten Sąd oraz niewłaściwą ocenę zalegającego w sprawie materiału dowodowego. W dalszej kolejności skarżący podniósł i podkreślił zarazem, że zaskarżone postanowienie nie wskazuje w uzasadnieniu jakichkolwiek motywów, którymi kierował się Sąd

Apelacyjny wydając zaskarżone orzeczenie, poza przesłankami dotyczącymi odrzucenia skargi kasacyjnej z uwagi na jej nieopłacenie. W rezultacie nie było możliwe skontrolowanie prawidłowości stanowiska Sądu Apelacyjnego w (...) wyrażonego w sentencji postanowienia tego Sądu z dnia 11 października 2018 r. We wnioskach skarżący domagał się uchylenia zaskarżonego postanowienia w całości i przekazania sprawy Sądowi Apelacyjnemu w (...) do ponownego rozpoznania oraz kontroli, w ramach rozpoznawanego zażalenia, postanowienia tego Sądu z dnia 11 października 2018 r., w zakresie zasadności odmowy zwolnienie go od opłaty sądowej od skargi kasacyjnej.

E. P., reprezentowany przez fachowego pełnomocnika, będącego adwokatem, przy wniesieniu skargi kasacyjnej od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...), z dnia 21 listopada 2017 r. zawarł wniosek o zwolnienie go od kosztów sądowych w całości (od opłaty sądowej od skargi kasacyjnej), uzasadniając go tym, że nie jest on w stanie ponieść kosztów opłaty sądowej, od wywiezionej przez siebie skargi, bez znacznego uszczerbku majątkowego i tytułem wykazania swojego wniosku przedłożył w załączeniu oświadczenie o stanie rodzinnym, majątku, dochodach i źródłach utrzymania. Jak wynika z zalegających w aktach sprawy dokumentów, powód był już wcześniej w przedmiotowej sprawie zwalniany od kosztów sądowych w postępowaniu incydentalnym przed sądem powszechnym, chociażby postanowieniem Sądu Okręgowego w G. z dnia 3 października 2016 r. (k. 593 akt związkowych), którym zwolniono go od opłaty sądowej od apelacji w całości z uwagi, w szczególności, na to, że bieżące dochody powoda, przy uwzględnieniu koniecznych kosztów utrzymania jego i rodziny, nie pozwalały na uiszczenie opłaty od tego środka zaskarżenia. Co znamienne w sprawie, zwolnienie to zostało utrzymane w mocy, na dalszym etapie postępowania, o czym świadczy postanowienie tego Sądu z dnia 6 lutego 2017 r. (k. 774 akt związkowych), którym oddalono wniosek pozwanej I. P. o cofnięcie zwolnienia E. P. od kosztów sądowych, w zakresie opłaty od apelacji. Ostatecznie, już na etapie postępowania zainicjowanego wniesieniem przez powoda skargi kasacyjnej, postanowieniem z dnia 11 października 2018 r. Sąd Apelacyjny w (...) oddalił jego wniosek o zwolnienie od opłaty od skargi kasacyjnej, a wobec nieopłacenia tego pisma przez

powoda w terminie, postanowieniem z dnia 8 stycznia 2019 r. odrzucił jego skargę na podstawie art. 398⁶ § 2 k.p.c.

O uchyleniu zaskarżonego postanowienia zaważyły jednak zupełnie inne przesłanki. Powód zawarł w zażaleniu wniosek o poddanie kontroli niezaskarżalnego osobno postanowienia o odmowie zwolnienia go od kosztów sądowych w całości. Wniosek taki jest dopuszczalny na podstawie art. 380 k.p.c. w związku z 394¹ § 3 i art. 398²¹ k.p.c. W przypadku, kiedy na wcześniejszych etapach postępowania stronie przyznawano zwolnienie od kosztów sądowych, odmowa udzielenia takiego zwolnienia w postępowaniu kasacyjnym wymagałaby stwierdzenia, że położenie skarżącego uległo w jakimś aspekcie poprawie (por. np.: postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 6 maja 2011 r., II CZ 12/11, niepubl.). Wobec tego, że postanowienie rozstrzygające wniosek o zwolnieniu od kosztów, wydane przez sąd drugiej instancji nie podlega odrębnemu zaskarżeniu i nie jest uzasadniane, może, w efekcie, być przedmiotem kontroli na etapie badania zasadności postanowienia o odrzuceniu nieopłaconej skargi kasacyjnej. W takiej sytuacji niezbędne jest przedstawienie motywów odmowy zwolnienia od kosztów w uzasadnieniu postanowienia o odrzuceniu skargi kasacyjnej z powodu jej nieopłacenia, gdyż to odmowa zwolnienia była materialną przesłanką odrzucenia skargi. Niezamieszczenie informacji wyjaśniającej przesłanki oceny, że skarżący jest jednak w stanie uiścić opłatę od skargi kasacyjnej uniemożliwia kontrolę zasadności tego stanowiska. Z tych przyczyn zaskarżone postanowienie należało uchylić i przekazać sprawę do ponownego rozpoznania Sądowi Apelacyjnemu w (...) na podstawie art. 394¹ § 3 w zw. z art. 398¹⁵ § 1 k.p.c.

aj